

การฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนหนองศาลา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
The Participation Process to Revive the No-nay Folk Song at Nong-Sala Community, Cha-am District,
Petchburi Province

ทิพย์สุดา พุฒจรัส¹, จิตติมา เวชพงค์², เกศราพร พรหมนิมิตกุล³, อรรถพล วชิรสิทธิ์⁴
¹²³⁴สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา 76120 โทรศัพท์ : 0-3259-4028

E-mail : ¹tipsuda@ms.su.ac.th, ²thitima@ms.su.ac.th, ³kesaraporn@ms.su.ac.th, ⁴attaphol@ms.su.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา การฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนหนองศาลา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ด้วยการมีส่วนร่วมจากคณาจารย์จากโรงเรียนหนองศาลา สมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลา และพ่อเพลงแม่เพลงจากชุมชนหนองศาลา โดยให้ผู้ร่วมวิจัยวางแผน ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน ซึ่งผลการศึกษพบว่า

เพลงโนเน เดิมเรียกว่า เพลงสงกรานต์ เนื่องจากมีการร้องเพลงในช่วงงานประเพณีสงกรานต์ และช่วงสมัยหนึ่งได้เอาคำขึ้นต้นบทเพลงใช้เรียกเป็นชื่อเพลง จึงเปลี่ยนมาเป็นเพลงโนเนแทน การร้องเพลงโนเน มีการขับร้องเป็นหมู่คณะ หลังจากเว้นว่างจากการทำการเกษตร เป็นกิจกรรมเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวเกี้ยวพาราสีกันอย่างสนุกสนาน

เพลงโนเน มีการร้อง 2 แบบ คือ เพลงโนเน และเพลงลอย ไม่มีการกำหนดจำนวนคำที่ตายตัว ไม่มีการบังคับสัมผัสในและสัมผัสนอก ขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาของพ่อเพลงแม่เพลง โดยคำสุดท้ายในแต่ละบาทต้องส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายในบาทถัดไปเสมอ ซึ่งเรียกว่า กลอนหัวเดียว

การร้องเพลงโนเนไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน จึงไม่มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ร้อง และลักษณะการแต่งกาย เป็นการร้องเพลงที่ต้องมีคนร่วมวงจำนวนมาก มีทั้งผู้ร้องเพลงนำ และผู้ร้องเพลงรับ พร้อมกับมีการปรบมือให้จังหวะ โดยผู้ร้องเพลงนำ จะมีการหมุนเวียนกันร้องเพลงไปเรื่อยๆ ผู้ที่ร่วมวงจะร้องเพลงรับและออกมารำเป็นคู่ คำร้องของเพลงโนเนมีความต่อเนื่องของเนื้อหา ส่วนใหญ่เป็นเพลงเก่าที่จดจำกันมา และมีเพลงใหม่ที่แต่งขึ้นเองบ้าง บางเพลงกล่าวถึงวิถีชีวิตชาวสวนตาล ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนดั้งเดิม

คำสำคัญ เพลงพื้นบ้าน, การฟื้นฟู

Abstract

The participatory action research methodology was used with the participation of teachers from Nong-Sala School, members of Nong-Sala district administration, and Poh-Pleng and Mae-Pleng from Nong-Sala community. The

researchers and participants were working together in every process including planning, implementation, evaluation, and improvement.

The results showed that the No-nay song was called Songkran song because people sang this song during Songkran Festival. A period of time after that, the name of the song was called following its first word and then was changed to No-nay instead. The No-nay was sung as a group during spare time after farming. It is a fun and exciting activity that allows young people to court each other.

The No-nay song consisted of two types of songs which were No-nay song and Loy song. There were not fixed number of words and internal and external rhyme. It depended on singers' capabilities and skills in language usage. The last word of line always rhymes with the last word of the next line which was called Hua-Deiw Poem.

The No-nay song had no clear pattern. Thus, there was no qualification of singers and their costume. The song required a lot of singers; lead-song (Pleng Nam) singers and follow-song (Pleng Rub) singers, along with clapping their hands to give a rhythm. The lead-song was sung rotatedly and then other singers sang the follow-song and danced in pairs. The lyric of the No-nay song had a continuity of the content. Most of them came from the old songs and some of them were new composed. Some of the lyrics were about the sugar palm planters' life which was the traditional way of life of the community.

Keywords: Folk song, Revival

1. บทนำ

วัฒนธรรมมีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติ เพราะเป็นเครื่องซึ่งถึงความเจริญรุ่งเรืองของสังคม หากวัฒนธรรมของสังคมใดถูกทำลายไปจนขาดความมีเอกลักษณ์ในวัฒนธรรมของตน สังคมนั้นจะ

เสื่อมลงและอาจถูกคุกคามไปกับสังคมอื่นในที่สุด ซึ่งปัจจุบันหากศึกษาต่อไปถึงวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกิดจากการปรับตัวและสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจนถึงจุดพอดี คนในชุมชนได้สร้างสมความรู้และประสบการณ์เกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านและวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ถ่ายทอดกันจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ความพอดีและสอดคล้องของวัฒนธรรมพื้นบ้านและวิถีชาวบ้านต่อสภาพแวดล้อมจะคงอยู่จนกว่าจะมีวัฒนธรรมใหม่แปลกปลอมเข้ามา เมื่อวัฒนธรรมใหม่แพร่กระจายเข้ามาสมาชิกในสังคมก็จะตอบรับหรือปรับตัวในลักษณะต่างๆ [1]

วัฒนธรรมชาวบ้านหรือที่เรียกว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นผลผลิตของประชาชนชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามภูมิศาสตร์ต่างๆ ของประเทศ ทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ วัฒนธรรมชาวบ้านนี้มีลักษณะเฉพาะตัวและมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละภูมิภาค ทั้งนี้เนื่องมาจากการปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทางสังคมและทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน ความแตกต่างนี้มีทั้งในส่วนที่มองเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ลักษณะบ้านเรือน อาหาร การกิน ประเพณี การละเล่น และในส่วนที่เป็นนามธรรม เช่น ทศนคติ ค่านิยม และความเชื่อ เป็นต้น [2]

วัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นวิถีชีวิตของคนในแต่ละกลุ่มชน ซึ่งเป็นมรดกตกทอดกันมานาน ถือปฏิบัติสร้างสรรค์และทุกคนในท้องถิ่นย่อมมีความภูมิใจในการเป็นเจ้าของร่วมกัน ทำให้เกิดความรักความหวงแหน และวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นตัวบ่งชี้ความสำคัญถึงวิถีชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งสืบต่อกันมาอันเกิดประโยชน์ เป็นเครื่องมือก่อให้เกิดความรักความสามัคคี เสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนการรวมกลุ่มรวมพลังสร้างสรรค์บางสิ่งบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชนในท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ ให้ความบันเทิงแก่กลุ่มชนในสังคม เช่น การฟังเพลง การร้องเพลง การแสดงมหรสพต่างๆ ตลอดจนพิธีกรรมจากประเพณีเทศกาลต่างๆ เป็นเครื่องมือให้การศึกษา ซึ่งเป็นหลักฐานที่สำคัญยิ่งของชีวิต วัฒนธรรมพื้นบ้านได้ทำหน้าที่ให้การศึกษาและอบรมคนในสังคม โดยการสอนให้รู้จักถูกผิด รู้จักผิดชอบ ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมต่างๆ และสอนให้ทุกคนประพฤติวันประพฤติชั่ว เพื่อเป็นบรรทัดฐานของสังคม เป็นเครื่องมือพัฒนาการทางด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์ และสังคมให้แก่เด็กและเยาวชนทั่วไป เป็นเครื่องมือการควบคุมของสังคม การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อความอยู่รอด และการที่มนุษย์จะอยู่ในสังคมได้ จำเป็นต้องมีระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์เพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันของสังคม [3]

คณะผู้วิจัยได้นำนักศึกษาเข้าศึกษาชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบลอย่างมีส่วนร่วมให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาคสนาม 1 และ 2 ทำให้อาจารย์มีส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบลมีการสะท้อนถึงความต้องการของคนในชุมชนต่อการอนุรักษ์บทเพลงพื้นบ้านโนเน

อย่างจริงจัง ซึ่งปัจจุบันมีเพียงผู้สูงอายุในชุมชนเท่านั้นที่ร้องเพลงพื้นบ้านนี้ได้ และคาดว่าจะสูญหายไปในอนาคต จึงมีความต้องการร่วมกันของชุมชนในการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดจากกลุ่มผู้สูงอายุสู่กลุ่มเยาวชนในชุมชน ส่งผลให้เกิดแนวทางในการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเน ด้วยความร่วมมือระหว่างคณะวิทยากรจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร องค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลา และโรงเรียนหนองศาลา ด้วยการมีส่วนร่วมถอดความรู้บทเพลงพื้นบ้านโนเน เพื่อจัดทำบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร พัฒนาสู่การจัดทำเนื้อหาสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้แก่เยาวชนในโรงเรียนหนองศาลา เพื่อนำไปสู่การรื้อฟื้นอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านโนเนให้สืบทอดไปจากรุ่นสู่รุ่น

2. วัตถุประสงค์

เพื่อฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนหนองศาลา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงของชาวบ้านที่เน้นความสนุกสนาน มีความเรียบง่าย เนื้อร้อง ทำนอง รูปแบบ ฉันทลักษณ์ไม่ตายตัว เนื้อเพลงมีการสอดแทรกวิถีชีวิต ค่านิยมของคนในพื้นที่นั้นๆ เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่มักไม่มีการระบุกำเนิดที่แน่นอน [4] , [5] เพลงชาวบ้านหรือเพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก อธิบายเรื่องราว แทรกความรู้ เป็นค่านิยมของสังคม และมีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นต่อไปด้วยการจดจำและการฝึกปฏิบัติด้วยปฏิภาณไหวพริบ [6] , [7] ประกอบกับแนวคิดของ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา [8] การพัฒนาต้องเริ่มจากการรู้คุณค่าดั้งเดิม ที่ชุมชนมีมาประยุกต์สร้างสรรค์ทางเลือกขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน สร้างแบบแผนการผลิตและแบบแผนการดำรงชีวิตภายใต้คุณค่าอันดั้งเดิมแบบดั้งเดิม การฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านของชุมชนนี้จึงใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่ช่วยเสริมสร้างพลังอำนาจให้ระดับบุคคลและกลุ่มคนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมในระดับต่างๆ ได้แก่ โรงเรียน ชุมชน หรือสังคม มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาของกลุ่มคนขนาดใหญ่ ที่มีความหลากหลายของประสบการณ์และมุมมอง แต่มีจุดร่วมของปัญหาเดียวกัน จึงเป็นการแก้ไขปัญหาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีหน้าที่ในการทำงานร่วมกันอย่างเท่าเทียม [9] จึงเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบความร่วมมือ (Collaborative Action Research) ที่ประกอบด้วยผู้วิจัยที่หลากหลาย จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และมหาวิทยาลัย ในการจัดระบบการทำงานร่วมกัน เพื่อศึกษาปัญหาของการศึกษา ด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีวิถีหรือสภาพที่มีความแตกต่างกันอย่างต่อเนื่อง [10] และการดำเนินการวิจัยได้เน้นความยืดหยุ่นในการดำเนินการตามวงจรของเดมมิง (Deming) P-D-C-A (Plan-Do-Check-Act) [11]

4. วิธีดำเนินงาน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ใช้ระยะเวลาในการวิจัยทั้งหมด 8 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2553 จนถึงเดือนมิถุนายน 2554 มีวิธีดำเนินงาน ดังนี้

4.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้วิจัย เป็นคณาจารย์จากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ร่วมวิจัย เป็นการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีความสนใจร่วมกิจกรรมของชุมชน มีความต้องการร่วมฟื้นฟูและอนุรักษ์เพลงโนเนให้คงอยู่กับชุมชน รวมทั้งหมด 17 คน ประกอบด้วย 1) คณาจารย์จากโรงเรียนหนองศาลา จำนวน 2 คน 2) สมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลา จำนวน 5 คน 3) พ่อเพลงแม่เพลงจากชุมชนหนองศาลาซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 10 คน

4.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีรายละเอียดของการทำงานแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.วางแผนการทำงาน (Plan) ช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2553 ถึงเดือนมีนาคม 2554 ได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยประชุมทบทวนถึงความต้องการของชุมชนหนองศาลาในการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเน และหารือถึงบทบาทการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านให้แก่ชุมชน

1.2 ผู้วิจัย ประสานขอความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลและโรงเรียนหนองศาลา เพื่อร่วมดำเนินการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเน

1.3 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยประชุมร่วมกัน เพื่อกำหนดรูปแบบการทำงาน และ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลนัดประชุมผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อสอบถามความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเน และชี้แจงกิจกรรมที่จะต้องทำร่วมกัน

1.5 ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยร่วมกันวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้อาวุโสของชุมชนเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านโนเน

1.6 ผู้วิจัยวางแผนการสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านโนเนของชุมชนหนองศาลา

1.7 ผู้วิจัยประชุมสร้างความเข้าใจในรูปแบบของการศึกษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล และการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การลงมือปฏิบัติ (Do) ช่วงเดือนเมษายน 2554 ผู้วิจัยและผู้วิจัยร่วมได้ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนี้

2.1 ประชุมร่วมระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยในวันที่ 1 เมษายน 2554 เพื่อกำหนดแนวทางในการทำงานฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเน

2.2 สมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลาติดต่อประสานงานการนัดหมายการขอสัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลง

2.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากพ่อเพลงแม่เพลงที่ขับร้องเพลงพื้นบ้านโนเน เพื่อให้ได้ความรู้ที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านโนเน

2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลา จัดงานร่วมกับชุมชน และนำกิจกรรมการร้องเพลงพื้นบ้านโนเนเข้าไปสอดแทรกในงานสงกรานต์ของหมู่บ้าน โดยก่อนเริ่มงาน จัดให้มีประชุมเตรียมงาน และซักซ้อมการร้องกับพ่อเพลงแม่เพลง โดยผู้วิจัยร่วมสังเกตกิจกรรมการร้องเพลงโนเนของพ่อเพลงแม่เพลงที่ได้มีการร้องเพลงในงานประเพณีนี้

3. การตรวจสอบ (Check)

ช่วงต้นเดือนพฤษภาคม 2554 ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสังเกตทั้งหมด และได้นำความรู้ที่ได้เรียบเรียงทั้งหมดจัดทำเป็นเอกสาร ให้ทางเจ้าหน้าองค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลา เพื่อให้พ่อเพลงแม่เพลงช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของความรู้ที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านโนเนของตำบลหนองศาลา

4. ปรับปรุงและดำเนินการแก้ไข (Act)

ช่วงปลายเดือนพฤษภาคม 2554 ผู้วิจัยประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบข้อมูลผลการศึกษาความรู้ที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านโนเน จากพ่อเพลงแม่เพลง นำมาปรับปรุงให้ผลการศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และได้จัดทำเป็นรูปแบบความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านโนเนช่วงเดือนมิถุนายน 2554 มอบให้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลาและโรงเรียนหนองศาลาเพื่อศึกษาและเตรียมการวางแผนการจัดการสอนในโรงเรียนหนองศาลา พร้อมทั้งการจัดทำบทเรียน และสื่อการสอนเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านโนเนของชุมชน

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) มีรายละเอียดของแนวคำถามประกอบด้วย ภูมิหลังของพ่อเพลงแม่เพลง ประวัติความเป็นมาของเพลงโนเน ลักษณะเพลงโนเน ประเภทของเพลงโนเน เนื้อเพลง การแสดงเพลงโนเน ผู้ขับร้องและการขับร้อง การแต่งกาย การสืบทอดและถ่ายทอดเพลงโนเน และบทบาทของเพลงโนเนต่อคนและสังคมในชุมชน

2. แบบสังเกตการณ์กิจกรรมตลอดกระบวนการวิจัย ซึ่งระบุถึง วัน/เดือน/ปี/สถานที่ รายละเอียดจากการสังเกต และระบุผู้ที่สังเกต

3. การบันทึกข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงตลอดการดำเนินการวิจัย ด้วยการบันทึกลงกระดาษทันทีที่มีการประชุมหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แล้วจึงจัดพิมพ์เป็นเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลถูกต้องไม่คลาดเคลื่อน

4. การบันทึกเสียง ขณะทำการสัมภาษณ์ เพื่อถอดถ้อยคำจากผู้ให้ข้อมูลอย่างละเอียด ให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง มาจัดพิมพ์บันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ

5. การถ่ายภาพเป็นการบันทึกภาพถ่ายตลอดเวลาการทำวิจัย ภาพถ่ายจะช่วยบรรยายสภาพความเป็นไปของสถานการณ์ และ

บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาการเขียนคำบรรยายยาว ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทันทีที่พบเหตุการณ์

6. การบันทึกวิดีโอ การร้องเพลงโนเน ในขณะที่มีการฝึกซ้อม และการแสดงจริง

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือต่างๆเพื่อเปรียบเทียบข้อมูล (Constant comparison) และตรวจสอบความสอดคล้องและถูกต้องของข้อมูล เช่น ความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคล เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนมาจากสาเหตุใด ผลเป็นอย่างไร

2. การจัดระเบียบข้อมูล (Data organizing) การนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง และแบบบันทึกผลการสังเกตการณ์ นำมารวบรวมให้อยู่ในรูปของการพิมพ์ที่เป็นเอกสารอย่างเป็นระเบียบ เป็นหมวดหมู่ เพื่อเป็นข้อมูลในการตอบคำถามการวิจัย

3. ประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจะทำไปพร้อมๆกัน ซึ่งทุกครั้งที่ได้ข้อมูลมาทำการจัดประเภทและจัดหมวดหมู่ของข้อมูล สังเคราะห์ แปลความหมายและตีความข้อมูลที่ได้รับรวบรวมมา

4. ตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Credibility) ของข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เพื่อตรวจสอบสาระที่ได้จากหลายๆ มุมมองที่สามารถดำเนินการได้ จากผู้ให้ข้อมูลมากกว่า 1 คน ถ้าผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 ตรงกับคนที่ 2 และ 3 แสดงว่าข้อมูลที่ได้รับรวมได้มีความถูกต้อง แล้วนำข้อมูลจากเอกสารและเครื่องมือที่รวบรวมข้อมูลทั้งหมด มาอภิปรายร่วมกันกับผู้วิจัย เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล หรือนำไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง

5. ผลการศึกษา

การฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเนขึ้นมากในครั้งนี้นี้เกิดจากความร่วมมือ และเต็มใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดวางแผน ดำเนินการ และสรุปผลการจัดกิจกรรม ซึ่งผลจากการร่วมมือในครั้งนี้ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการพลิกฟื้นเพลงพื้นบ้านโนเนที่หลายคนหลงลืมมานานกว่า 50 ปีที่ผ่านมา จึงสรุปผลของการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

5.1 การฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเนด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผู้วิจัยได้มีโอกาสนำไปปลูกกลีในชุมชนหนองศาลา ด้วยการนำนักศึกษาไปฝึกปฏิบัติการลงศึกษาชุมชน โดยนักศึกษาต้องจัดทำแนวทางการพัฒนาและนำเสนอผลการศึกษาให้ชุมชนได้ร่วมกันตรวจสอบ ผลจากการจัดประชุม ชาวบ้านให้ความสนใจเป็นพิเศษในแนวทางการพัฒนาหนึ่ง ที่นักศึกษาเสนอให้ชุมชนควรร่วมกันอนุรักษ์เพลงโนเนให้คงอยู่ เนื่องจากพบว่าปัจจุบันเพลงโนเนมีกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้นที่สามารถขับร้องและมีการรวมกลุ่มขับร้องในงานประเพณีสงกรานต์ของชุมชนทุกปีเท่านั้น การที่คนนอกให้ความสำคัญและความสำคัญของเพลงพื้นบ้านโนเนของชุมชน ทำให้ชาวบ้านได้สะท้อนถึงเพลงโนเนอาจหายไปจากชุมชนตามอายุของผู้สูงอายุ ทำให้การจัดประชุมครั้งนี้ชุมชนจึงมีมติอยากให้มีการฟื้นฟูเพลงโนเนให้กลับมา

มีชีวิตขึ้นมาอีกครั้ง เพื่อดึงความสนใจของคนในชุมชนทุกวัยให้มาสนใจและเห็นคุณค่าบทเพลงพื้นบ้านของชุมชน อันอาจเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมกันอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป ทำให้ผู้วิจัยและชาวบ้านได้มีส่วนร่วมผลักดันโครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านโนเนขึ้น จึงมีการวางแผนงาน การดำเนินการจัดเก็บข้อมูล และการจัดทำเอกสารความรู้เพลงโนเน ด้วยการถอดความรู้และบทเพลงที่พ่อเพลงแม่เพลงแต่ละคนได้จดจำมาบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเตรียมความพร้อมพัฒนาสู่การจัดทำสื่อการสอนเพื่อใช้ในการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนของโรงเรียนหนองศาลาเพื่อให้กลุ่มเยาวชนในชุมชนได้เรียนรู้

ผู้วิจัยได้ร่วมฟื้นฟูด้วยการถอดความรู้จากพ่อเพลงแม่เพลงและผู้ร่วมวิจัย ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลา ได้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูด้วยการประชาสัมพันธ์โครงการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเนผ่านการประชุมกลุ่มต่างๆในชุมชน การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน พร้อมกับการนำกิจกรรมการร้องเพลงโนเนเข้าไปสอดแทรกในงานกิจกรรมของชุมชน เพื่อสร้างบรรยากาศของการฟื้นฟูให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะ 2 งานใหญ่ประจำปีของหมู่บ้าน ได้แก่ งานกีฬาประจำปีตำบล และงานประเพณีสงกรานต์ของตำบล เพื่อให้คนในชุมชนทั่วไปได้มีโอกาสรู้ฟื้นความทรงจำในอดีต และทำความรู้จักมากขึ้น โดยก่อนเริ่มงานมีการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อเตรียมการจัดกิจกรรมการร้องเพลงโนเน ด้วยการเชิญพ่อเพลงแม่เพลงมาชักชวนวิธีการการร้อง การแสดง ทบพวนการร้อง การรับลูกส่งลูก ค้นหาเนื้อเพลงเดิม ๆ ที่มีอยู่ทั้งจากเอกสารที่จัดบันทึกไว้ หรือจากความทรงจำเดิมของแต่ละคนมี แบ่งแยกให้แต่ละหมู่บ้านไปชักชวน เพื่อเตรียมมาแสดงในวันที่มีกิจกรรม เช่น บางหมู่บ้านมีพ่อเพลงแม่เพลงเหลือไม่มาก มีการรวมตัวกันชักชวนการร้องเพลงที่ทำารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลาเป็นต้น

ผลลัพธ์จากความเคลื่อนไหวของชุมชน ด้วยความพยายามขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลาที่ได้นำเพลงโนเนมาสอดแทรกในงานกิจกรรมของชุมชน ซึ่งมีคนในชุมชนมาร่วมตัวกันเป็นจำนวนมาก ทำให้คนที่เคยรู้จักเพลงนี้ หันมาให้ความสนใจ และมีคนในชุมชนกล่าวถึงเพลงนี้มากขึ้น ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจที่มีคนมาให้ความสนใจการร้องเพลง และมีผู้สูงอายุหลายคนได้อาสาเป็นครูสอนให้แก่เยาวชนในโรงเรียน นอกจากนี้กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้มีแนวคิดแต่งเพลงโนเนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพมาช่วยในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชาวบ้าน และการเกิดกิจกรรมฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเนที่คนในชุมชนได้ร่วมกันคิด วางแผน และร่วมดำเนินการด้วยกลุ่มคนที่หลากหลายในชุมชนได้มีส่วนร่วมสร้างความสามัคคีให้แก่คนในชุมชนอีกด้วย

5.2 ประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้านโนเน

เพลงโนเนเป็นเพลงพื้นบ้านที่อยู่คู่ตำบลหนองศาลามากกว่า 200 ปี เรียกอีกอย่างว่าเพลง “กุดกาน” หรือ “ตรุษกรานต์” เนื่องจากจะเล่นเพลงโนเนในช่วงเทศกาลวันตรุษและวันสงกรานต์ ส่วนชื่อ “โนเน” เป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกติดปาก เนื่องจากในการร้องเพลงจะ

มีเนื้อร้องที่ว่า “โนโนชาชนโนเนนเอ” หรือ “โนเนชโนนาคเอ” การร้องเพลงโนเนนจะมีการเล่นกันหลายวัน ในอดีตการแสดงเพลงโนเนนนิยมเล่น 3 – 4 วัน แทบจะทุกวันในช่วงหยุดงานวันสงกรานต์ และนิยมเล่นกันที่วัดหลังจากการทำบุญ เพื่อถวายหลวงพ่อ และจะอธิษฐานขอให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ขณะเดียวกันก็เพื่อร่วมตัวแสดงสิ่งที่ตนรักและผูกพันอย่างน้อยปีละครั้ง เพลงโนเนนเป็นเพลงของภาคกลาง ซึ่งการร้องเพลงโนเนนในแต่ละจังหวัดมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน อาจมีเนื้อเพลงที่แตกต่างกันบ้างตามบริบทพื้นที่ของแต่ละแห่งที่ต่างกัน

โดยช่วงประเพณีสงกรานต์ ระหว่างวันที่ 12 - 14 เมษายน หรือขึ้นปีใหม่ของคนไทย มีการห้ามทำงาน ทั้งทำนา ขึ้นต้นตาล โดยห้ามไม่ให้ทำอะไรเลย และกำหนดให้วันที่ 12 เมษายน ช่วงเช้า ทำบุญที่ศาลากลางหมู่บ้าน รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ เพื่อขอพร ผู้ใหญ่ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ช่วงบ่าย มีพิธีสงฆ์และเวลาประมาณบ่าย 3 โมงเย็นเริ่มมีการรวมตัวกัน ทำกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน เช่น มอญซ่อนผ้า ลูกช่วง จิ้งจอกหาคุ้ย ชักกะเย่อ และในช่วงเวลาประมาณ 1 ทุ่ม เริ่มมีกิจกรรมการร้องเพลงพวงมาลัย และเพลงโนเนน โดยร้องเพลงที่หน้าศาลาศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน และหน้าโบสถ์วัด มีการร้องเพลงไปจนเที่ยงคืน และในวันที่ 13 - 14 เมษายน ช่วงเช้าต่างทำกิจกรรมหรือภารกิจส่วนตัว ช่วงบ่ายมีกิจกรรมเช่นเดียวกับวันที่ 12 เมษายน ซึ่งการร้องเพลงโนเนนจะมีช่วงงานประเพณีสงกรานต์เท่านั้น และไม่ควรทำในวันอื่น เนื่องจากการร้องเพลงโนเนนผิดฤดูกาล จะทำให้เกิดความสนุกสนาน และความครื้นเครง

5.3 วัตถุประสงค์ของการร้องเพลงพื้นบ้านโนเนน

การร้องเพลงโนเนน มีวัตถุประสงค์ในการร้องเพลงเพื่อการเกี้ยวพาราสีระหว่างหญิงและชาย ซึ่งเป็นคนในชุมชนเอง และคนต่างพื้นที่ที่เข้ามาในชุมชน ในช่วงงานประเพณีสงกรานต์ การร้องเพลงโนเนนเป็นการร้องเพลงเพื่อความสนุกสนาน เมื่อหญิงและชายได้มีโอกาสมาเจอกันจะร้องเพลงหยอกเย้าและเกี้ยวกัน ในสมัยก่อนกิจกรรมยามว่างของชาวบ้านมีไม่มากนัก ไม่มีโทรทัศน์สถานบันเทิง ห้างสรรพสินค้า ทำให้ช่วงหยุดหรือว่างเว้นจากการทำงานเช่นช่วงสงกรานต์ ชาวบ้านจึงมารวมตัวกันร้องเพลงโนเนน สำหรับผู้สูงอายุที่ร้องเพลงโนเนนในปัจจุบันไม่ได้ร้องเพื่อจิบกันแต่เน้นความสนุกสนานเป็นสำคัญ

5.4 ความสำคัญของเพลงพื้นบ้านโนเนน

เพลงโนเนนของตำบลหนองศาลา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการขับร้องในช่วงหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ทำการร้องเพลงในช่วงประเพณีสงกรานต์ เป็นการขับร้องที่ต้องมีคนขึ้นเพลงและคนรับเพลง ใช้การปรบมือเป็นการให้จังหวะของการร้อง มีทั้งทำนองที่สนุกสนาน จึงเป็นเพลงพื้นบ้านที่มีคุณค่าและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม เมื่อมีความเหนื่อยล้าจากการทำงานมาตลอดทั้งปี และเป็นช่วงเวลาพักการทำงานหนัก จึงมีการรวมขับร้องกันทุกปี ปี เรื่อยมา และได้มีการร้องเพลงโนเนนในช่วงเวลาขณะทำงาน เพื่อช่วยลดความเครียดในการทำงานได้อีกทางหนึ่ง เช่น ร้องเพลงโนเนนขณะขึ้นตาล เป็นต้น เพลงโนเนนจึงมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนชนบท ได้ส่งเสริมให้เกิดการสร้างการผ่อนคลายจาก

ความตึงเครียดทั้งทางกายและใจ สร้างความสนุกสนาน สร้างความสามัคคีของคนในชุมชนและระหว่างชุมชนอีกด้วย เพราะต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนมาทำกิจกรรมร่วมกัน และได้สร้างโอกาสได้พบเจอกันระหว่างหนุ่มสาวในชุมชนและหนุ่มสาวต่างถิ่นที่เข้ามาร่วมขับร้องอย่างสนุกสนาน ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการชอบพอกันอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้เพลงโนเนนยังเป็นเครื่องช่วยบันทึกวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวบ้านชุมชนหนองศาลา แม้ว่าไม่ได้กล่าวถึงโดยละเอียดก็ตาม

5.5 สถานการณ์ปัจจุบันของเพลงพื้นบ้านโนเนน

แม้กาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปแต่เพลงโนเนนยังคงคำร้องและวิธีการร้องไม่เปลี่ยนแปลง แต่มีความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนคือการขาดผู้รับช่วงต่อในการร้องเพลงจากรุ่นสู่รุ่น และพ่อเพลงแม่เพลงที่มีความสามารถในการร้องเพลงโนเนนในปัจจุบันได้เสียชีวิตไปแล้วหลายคน จึงมีเพียงกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนจำนวนหนึ่งที่สามารถขับร้องได้เพียงเท่านั้น ซึ่งอาจมาจากสาเหตุสำคัญที่พอจำแนกได้ 2 ประการได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน ที่ลดปริมาณการผลิตในภาคเกษตรกรรมลง และมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพออกไปทำงานนอกชุมชนมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนไม่หนาแน่นเหมือนในอดีตที่แต่ละครัวเรือนจะมีทั้งปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ลูกหลาน และมีความเป็นเครือญาติที่มีกิจกรรมร่วมกันเสมอ กิจกรรมการร้องเพลงโนเนนจึงไม่พบเห็นได้โดยทั่วไป จะปรากฏให้เห็นในลักษณะการแสดงในงานประเพณีสงกรานต์ซึ่งมีช่วงระยะเวลาในการแสดงที่จำกัดเวลาเท่านั้น 2) กิจกรรมทางเลือกของคนในชุมชนมีมากขึ้น การใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนมีแบบแผนที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่มีการมารวมผ่อนคลายนอกชุมชนในลักษณะหมู่คณะเปลี่ยนไปสู่การเป็นระดับบุคคลที่มีความเป็นส่วนตัวในการเลือกที่จะกระทำ เช่น การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ ทำให้ความสนใจต่อเพลงโนเนนลดลง

5.6 ประสิทธิภาพการเรียนรู้เพลงพื้นบ้านโนเนนของพ่อเพลงแม่เพลง

ปัจจุบันชุมชนหนองศาลามีพ่อเพลงแม่เพลงโนเนนอยู่จำนวนหนึ่ง มีอายุราว 60 – 90 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและปลูกตาล พ่อเพลงแม่เพลงมีความสนใจเพลงพื้นบ้านมาตั้งแต่ครั้งเยาว์วัย บุคลิกลักษณะของพ่อเพลงแม่เพลงส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ที่มิอุปนิสัยร่าเริงรักความสนุกสนาน และมีใจรักในเสียงเพลง พ่อเพลงแม่เพลงได้ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้เพลงโนเนนมาตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยเริ่มจากการรับรู้ด้วยการได้เห็นและได้ยินการร้องเพลงโนเนนมาจากพ่อแม่และญาติที่มีการขับร้องเพลงในขณะที่ทำงานกันหลายคน มาโดยตลอด และจากการที่พ่อแม่ได้พาไปร่วมงานประเพณีสงกรานต์ ได้เห็นคนหนุ่มสาวร้องเพลงโนเนนกันอย่างสนุกสนาน สร้างบรรยากาศครื้นเครง ด้วยการร้องเพลงสด ร้องต่อเพลงกันระหว่างหญิงชาย โดยใช้ภาษาที่มีการเล่นคำต่างๆ เนื้อหาของเพลงเป็นเรื่องใกล้ตัว เนื้อเพลงไม่ยาวและจดจำได้ง่าย เนื่องจากมีลักษณะเป็นกลอนหัวเดียว และทำนองก็มีความไพเราะไปที่จะร้อง การออกเสียงร้องและการปรบมือประกอบที่สนุกสนาน จึงทำให้เกิดความสนใจอยากร้องเพลงได้เหมือนผู้ใหญ่ จึงได้พยายามเรียนรู้ด้วยตนเอง และเมื่อได้ยินบ่อยครั้งจึงเริ่มจดจำเนื้อเพลง การร้องเพลง การปรบมือ และการรำ

ส่วนใหญ่การเรียนรู้เพลงโนเนนจะอาศัยวิธีการเรียนรู้แบบครูพักลักจำ ตามความสนใจและความชอบในเพลงโนเนนนั่นๆ ทำให้สามารถร้องเพลงโนเนนได้ตั้งแต่วัยเด็ก และเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นได้มีโอกาสร้องเพลงโนเนนในช่วงประเพณีสงกรานต์เรื่อยมา ปัจจุบันการร้องเพลงโนเนนได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เพราะจะร้องเพลงโนเนนในขณะที่พักผ่อนอยู่ที่บ้าน ขอเพียงมีคนหนึ่งร้องเพลงนำ และคนหนึ่งร้องเพลงรับก็สามารถสร้างความสนุกสนานได้ โดยเพลงที่ร้องมาจากเพลงเก่าที่จดจำมาทั้งหมด และมีการแต่งเพลงใหม่เป็นของตนเองบ้าง

ปัจจุบันพ่อเพลงแม่เพลงยังคงภาคภูมิใจในเพลงพื้นบ้านโนเนน อันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนหนองศาลา พ่อเพลงแม่เพลงส่วนใหญ่มีความกังวลว่าเพลงโนเนนจะสูญหายไปตามกาลเวลา เนื่องจากในปัจจุบันแทบจะไม่มีผู้สืบทอด ไม่มีผู้สนใจ และยังคงหวงแหนและต้องการอนุรักษ์เพลงโนเนนไว้ให้ลูกหลานสืบไป

5.7 ลักษณะของเพลงพื้นบ้านโนเนน

เพลงโนเนนเป็นเพลงพื้นบ้านที่ไม่มีแบบแผนที่ชัดเจนตายตัว ไม่มีการกำหนดจำนวนผู้ร้อง หรือ ลักษณะเฉพาะส่วนตัวของผู้ร้องแต่อย่างใด อาจมีเพียงการรับรู้ร่วมกันว่าผู้ร้องควรมีน้ำเสียงที่ดังฟังชัด เพราะการร้องเพลงโนเนนที่ผ่านมาจะมีการร้องกันเป็นวงใหญ่ ยืนล้อมเป็นวงกลม คนยิ่งจำนวนมากเท่าไรยิ่งทำให้เกิดบรรยากาศคึกคักสนุกสนาน เพราะมีคนร้องรับและปรบมือกันเสียงดัง คนเข้าร่วมวงหรือลูกคู่ เพียงแค่จดจำเนื้อเพลงได้บ้างและจับทำนองได้ รู้จังหวะการปรบมือและการร้องรับก็สามารถร่วมร้องได้ ในแต่ละครั้งจะมีพ่อเพลงและแม่เพลงเป็นต้นเสียงนำร้อง ซึ่งจะไม่มีการเตรียมเนื้อเพลงล่วงหน้า ใครนึกอะไรได้ก็ร้องนำ ร้องสด การร้องนำจะร้องเพียงคนเดียว จากนั้นคนที่เหลือในวงจะร้องเป็นลูกคู่รับ

เนื้อหาของเพลงส่วนใหญ่มักจะเป็นการเกี้ยวสาว การหยอกล้อ และมีการพูดถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านหนองศาลาและพื้นที่ใกล้เคียง โดยจะมีการร้องแกล้งกัน แต่ละคนจะร้องเพลงที่ตนเองถนัด ใช้ภาษาท้องถิ่นเพชรบุรีเป็นภาษาในการเกี้ยว ขณะที่ร้องเพลงคนร้องนำจะรำหรือไมรำก็ได้ บางคนร้องเพลงไปรำไป ซึ่งบางครั้งการรำแล้วไม่ได้ปรบมืออาจทำให้ร้องเพลงไม่ถูกจังหวะ ในอดีตจะมีการจับคู่ออกมารำทีละคู่ๆ สมัยนี้ใครจะรำก็สามารถรำได้ ใครจะร้องใครจะรับก็อยู่ในวงโดยไม่ต้องเดินออกมานอกวง การรำต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดการลวนลามผู้อื่น ซึ่งเป็นข้อห้ามที่ต่างรับรู้ร่วมกัน

ลักษณะกลอนที่นำมาขับร้องเป็นลักษณะกลอนหัวเดียว คือ คำท้ายบาทหรือคำสุดท้ายของบรรทัดจะลงด้วยสระเสียงเดียวกันทุกบาท กลอนลักษณะนี้จดจำง่ายและเหมาะกับการเรียนรู้เรื่องของการสัมผัสได้เป็นอย่างดี เสน่ห์ของเพลงพื้นบ้านคือความตลกขบขันและอาจมีการสอดแทรกอารมณ์ขัน โดยไม่ใช้คำหยาบโลน พ่อเพลงแม่เพลงจึงเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจดจำเนื้อเพลงได้มากและมีปฏิภาณไหวพริบในการด้นสด รวมทั้งมีความสามารถในการเ้าอารมณ์ของผู้ชมให้เกิดความสนุกสนาน

5.8 การแต่งกายของผู้ร้องเพลงพื้นบ้านโนเนน

ผู้ร่วมขับร้องเพลงโนเนน แต่งกายตามสบายไม่มีชุดเฉพาะในอดีตคนที่ร้องเพลงโนเนนอาจจะทำนาหรือขึ้นตาลเสร็จก็ใส่ชุดนั้นมารวมร้องเพลง ซึ่งบางคนพกมีดกรีดตาลติดตัวอยู่ขณะร้องเพลงผู้ชายบางคนใส่เสื้อลายดอก กางเกงตามสบาย หรือเสื้อกล้าม กางเกงขาก๊วย มีปะแปงที่หน้า และผู้หญิงบางคนมีดอกไม้ทัดหู ใส่เสื้อลายดอก นุ่งผ้าถุง หรือผ้าหางหรือโจงกระเบน

5.9 การร้องเพลงพื้นบ้านโนเนน

เพลงโนเนนเป็นเพลงพื้นบ้านที่ไม่มีลักษณะตายตัวในการแสดงเช่นเดียวกับเพลงพื้นบ้านทั่วไป เนื่องจากการเล่นเพื่อความสนุกสนาน เมื่อนึกจะแสดงสามารถเล่นได้ทันที ไม่มีการไหว้ครู ถ้าผู้แสดงท่านใดต้องการนึกถึงครูบาอาจารย์ จะพนมมือไหว้และนึกถึงคุณครูบาอาจารย์ตามที่ตนเคารพนับถือ

การเริ่มเล่นเพลงโนเนนจะต้องมีการโห่ 3 ลา เพื่อสร้างความฮึกเหิมให้แก่ผู้แสดงและเรียกความสนใจจากผู้ชม จากนั้นจึงเริ่มด้วยการร้องเพลงลอย โดยเพลงลอยจะเริ่มต้นเพลงว่า “เอ้อละเหยลอยมา” ร้องเพลงลอยก็เพลงก็ได้ตามแต่พ่อเพลงแม่เพลงต้องการ แล้วจึงมีการร้องเพลงโนเนน เพลงโนเนนมีท่วงทำนองคล้ายเพลงลอย แต่จะเริ่มเนื้อเพลงทันทีโดยไม่มี “เอ้อละเหยลอยมา” ในการร้องเพลงจะมีผู้ร่วมแสดงและลูกคู่คอยร่วมปรบมือตามจังหวะ และร้องรับว่า “เนโนชาชะโนเนนเออ” เมื่อจะเริ่มร้องใหม่ก็จะมีการโห่ขึ้นใหม่

ผู้ชมบางคนที่ร้องเพลงไม่เป็นแต่สามารถปรบมือตามจังหวะได้อาจเข้ามาร่วมวงด้วยก็ได้ เนื่องจากการแสดงเพลงโนเนนนี้ยังมีจำนวนผู้ร้องมากเท่าใดก็จะยิ่งสนุกครึกครื้นขึ้นตามไปด้วย ในส่วนของการรำ ผู้ชายจะไปโค้งขอผู้หญิงมารำ หลังจากรำเสร็จผู้หญิงก็ต้องไปโค้งผู้ชายออกมารำสลับกันไปเรื่อยๆ ทำร้ายรำไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลจะร้ายรำอย่างไรก็ได้ตามแต่ถนัด เนื่องจากการเล่นเพลงโนเนนจะไม่เน้นการร้ายรำ แต่จะเน้นการร้องและการปรบมือเป็นจังหวะ พวกที่ยืนอยู่ในวงเป็นลูกคู่รับ ใช้ปรบมือเข้ากับจังหวะเพลง ลูกคู่รับเฉพาะบรรทัดต้นกับบรรทัดสุดท้ายตอนจบเท่านั้น ในสมัยก่อนนิยมร้องกลอนสด บางครั้งพ่อเพลงหรือแม่เพลงก็ดัดกลอนไม่ทันก็ต้องอาศัยผู้ร้องซ้ำตรงที่กลอนติด เพื่อมิให้เสียเสียงไป

การร้องเพลงโนเนนมีขั้นตอนในการร้องดังนี้

1. การเริ่มต้นร้องเพลง ให้พ่อเพลงแม่เพลง ทำเสียงโห่ 3 ครั้ง เพื่อเรียกความสนใจให้คนเข้ามาชมในวง

2. การเริ่มต้นร้องเพลงโนเนน ขึ้นต้นเพลงด้วย

“โนเนนชะโนเนนเออ ไปตลาดอย่ามาเสียให้มืด (ลูกคู่รับ)

ไอ้หนุ่มบ้านนี้ เขาก็มีใจจิต

เขายึดเอาไว้ แล้วไม่ให้มาเออ” (ลูกคู่รับ)

คนรับจะร้องรับตามวรรคสอง “ไปตลาดอย่ามาเสียให้มืด”

และ “เขายึดเอาไว้แล้วไม่ให้มาเออ” พร้อมกับการปรบมือ

3. การเริ่มต้นร้องเพลงลอย ขึ้นต้นเพลงด้วย

“เอ้อละเหยลอยมา ฉันทมาเมืองบน (ลูกคู่รับ)

ไม่ได้นั่งเป็นคู่ พี่จะไม่อยู่เป็นคน

จะกระโดดน้ำมันต์ ให้ตะเซกินเออ” (ลูกคู่รับ)

คนรับจะร้องรับตามวรรคสอง “ฉันมาเมืองบน” และ “จะกระโดดน้ำจนดิให้ตะเข้กินเอ๋ย” พร้อมกับการปรบมือ

4. พ่อเพลงแม่เพลง ที่เป็นต้นเสียงจะร้อง และหมุ่นเวียนกันร่อนนำไปเรื่อยๆ สลับไป จนครบวง

5. ขณะร้องเพลง ผู้ชายชอบใครจะไปไค้ผู้หญิง ขอให้มารำด้วย อาจออกมาทีละ 3 คู่ในแต่ละรอบ การรำ 1 รอบ เท่ากับเพลง 3 - 4 เพลง หลังจากรำเสร็จผู้หญิงจะไปไค้ผู้ชายออกมารำสลับกันไปเรื่อยๆ

5.10 ตัวอย่างเพลงพื้นบ้านโนเนนที่บอกเล่าวิถีชีวิตของคนในชุมชน

เพลงโนเนนส่วนใหญ่มักเป็นเพลงที่ใช้เกี่ยวพาราสี ซึ่งมีบางเพลงได้นำเอาวิถีชีวิตของชุมชนมาเป็นตัวเดินเรื่อง ซึ่งพบว่าชุมชนหนองศาลามีเพลงโนเนนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวสวนตาล โดยมีเนื้อเพลงเริ่มตั้งแต่ ปีนขึ้นต้นตาล เหยียบไปที่พะอง ไปจนสิ้นสุดการเก็บตาล ซึ่งจะทำในช่วงเดือน 4 และเดือน 5 ซึ่งมีตัวอย่างเพลงโนเนนที่ร้องเกี่ยวกับการปีนขึ้นต้นตาล ดังนี้

เดือนสิบเอ็ดน้านอง	เดือนสิบสองน้าทรง
จะไปตัดพะอง	ลงไปเดินกลางป่า
พอตัดเสร็จสรรพก็เชิญกลับมาบ้าน	มาถึงศาลเพียงตา
มีค่าเสมอหัว	บอกกับพระเจ้าพระนาย
จะไปพาดอีแยงจะได้มีแรง	จะได้ออกอีกหลายรอบ
เอาขากาย...คล่องขึ้นฉ่องใน	ก้าว...ชะแยงขึ้นไปยอด
เหยียบแม่ทองคำที่เตี้ย	จึงหยิบไม้คาบตัวเมีย...
ที่จะนวดจักฉั่น	มันจะเสียวไล้
ถ้ามันไม่ใช้ตาล	ถ้าน้ำตาลใส่แห้งจะเสียฉนวนใหม่
นวดจนช้านวดจนชอก	ขอน้ำซักกระบอกก็หาไม่ได้
นวดจนบึ้นจนบ่น	แล้วมันก็หาน้ำไม่

จากเพลงข้างต้นได้สะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนหนองศาลา ที่ต้องปีนต้นตาล เก็บน้ำตาล มาทำน้ำตาลโตนด ซึ่งมีขั้นตอนการทำงานลำดับดังนี้

1. จัดเตรียมอุปกรณ์เก็บน้ำตาลสด คือ กระป๋องใส่น้ำตาลโตนด ไม้คาน มีด ไม้พายอมสับเป็นชิ้นพะอง ไม้รวดวงวนน้ำตาลตัวผู้ และตัวเมีย
2. ปีนขึ้นต้นตาลโดยเหยียบพะอง แล้วขึ้นไปทีละชั้น จนถึงยอดของต้นตาล
3. นวดวงตาลด้วยไม้รวด 3 วัน ทิ้งไว้ 1 วัน และนวดเพิ่มอีก 1 วัน น้ำตาลโตนดจึงจะมีน้ำออกมา
4. ตัดปลายวงตาล นำกระบอกล้างน้ำตาล ประมาณ 1 วัน
5. นำน้ำตาลโตนดมาเทใส่กระทะ โดยกรองสิ่งสกปรกออกก่อน
6. ทิ้งไว้จนน้ำตาลพุ่ง เก็บไว้เป็นน้ำตาลสด อีกส่วนหนึ่งเคี่ยวน้ำตาลโตนดเป็นสีขาว และบรรจุลงภาชนะเพื่อเตรียมไว้

5.11 โครงสร้างเพลงพื้นบ้านโนเนน

เพลงพื้นบ้านโนเนนของตำบลหนองศาลา ประกอบไปด้วย การร้อง 2 รูปแบบ คือ เพลงโนเนน และ เพลงลอย ซึ่งมีลักษณะ

แตกต่างกันเล็กน้อย คือ เพลงโนเนนสามารถขึ้นเนื้อเพลงได้เลย มีสร้อยเพลงว่า “เนโนซาชะโนเนนเอ๋ย” ส่วนเพลงลอย จะขึ้นต้นด้วย “เอ้อละเหยลอยมา” และลงท้ายว่า “เอ๋ย” ท่วงทำนองการร้องเพลงลอยจะอ่อนหวานนุ่มนวลกว่าเล็กน้อย

เนื่องจากเพลงโนเนนเป็นเพลงพื้นบ้านที่ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่มีลักษณะเป็นมุขปาฐะคือการจดจำปากต่อปาก จึงทำให้เนื้อเพลงมีหลายสำนวน บางสำนวนมีความคล้ายคลึงกัน แต่ก็มีส่วนที่ต่างกันเล็กน้อย ซึ่งนับเป็นเสน่ห์ของเพลงพื้นบ้านที่สามารถพลิกเพลงเนื้อเพลงได้ตลอดเวลา

ลักษณะคำประพันธ์จะไม่กำหนดจำนวนคำตายตัว 1 เพลง อาจมี 6 - 10 วรรค แต่ละวรรคอาจมี 4 - 10 คำ ไม่มีการบังคับสัมผัสในและสัมผัสนอก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาของพ่อเพลงแม่เพลง แต่สิ่งสำคัญคือ คำสุดท้ายในแต่ละบาทจะต้องส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายในบาทถัดไป ลักษณะดังกล่าวเรียกว่า กลอนหัวเดียว เหมาะกับเพลงพื้นบ้านที่ผู้ร้องอาจต้องมีการเดินกลอนสด ถ้าคำสุดท้ายเป็นเสียงสระอา เรียก กลอนลา ถ้าคำสุดท้ายเป็นเสียงสระโอ เรียกกลอนโอ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในวรรคสุดท้ายก่อนจบอาจจะลงท้ายด้วย “เอ๋ย” ก็ได้

ตัวอย่าง

ขอเชิญคนว่างมาเข้าวงเอ๋ย	ขอเชิญแม่หงส์แม่เอ๋ยมา <u>ลา</u>
เชิญแม่ช่างพาตี	เถิดนะแม่ศรีมา <u>ลา</u>
ถอยวงให้กว้างกว้าง	จะปล่อยนวลนางเข้า <u>มา</u>
บุคน้ำมาเคียงนมเอ๋ย	ทั้งบุกตมมาเคียงโคน <u>ขา</u>
ถ้าอาจารย์ไม่สั่ง	ฉันก็ยังไม <u>มา</u>

ลักษณะคำประพันธ์จะไม่กำหนดจำนวนคำตายตัว 1 เพลง อาจมี 4 - 10 วรรค แต่ส่วนใหญ่นิยม 6 วรรค แต่ละวรรคอาจมี 4 - 8 คำ แต่นิยมวรรคแรก 4 - 5 คำ และวรรคหลัง 6 - 8 คำ ขึ้นต้นจะร้องว่า “เอ้อละเหยลอยมา” และจะจบวรรคสุดท้ายว่า “เอ๋ย” คำสุดท้ายในวรรคที่ 4 จะส่งสัมผัสไปที่คำสุดท้ายในวรรคที่ 5 และคำสุดท้ายในวรรคที่ 5 อาจจะส่งสัมผัสไปที่คำที่ 3 - 4 ของวรรคสุดท้ายก็ได้ สิ่งสำคัญคือคำสุดท้ายในแต่ละบาทจะต้องส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายในบาทถัดไป

ตัวอย่าง

เอ้อละเหยลอยมา	ลอยมาหัว <u>หิน</u>
ถ้าเป็นนกเป็นกา	พี่จะพาน้อง <u>บิน</u>
ข้ามเขาหัว <u>หิน</u>	ไม่ให้ตก <u>ดิน</u> เลยเอ๋ย

6. การอภิปรายผล

การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นความร่วมมือจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นหาความรู้เพลงโนเนนที่มีอยู่ในความทรงจำของพ่อเพลงแม่เพลงที่เป็นผู้สูงอายุในชุมชน จัดทำบันทึกและเตรียมการสู่การนำไปใช้ประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ ซึ่งการได้รับความร่วมมือจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากจุดเริ่มต้นของการวิจัยไม่ได้เกิดจากความต้องการของคน

ในชุมชน ผสานกับแรงผลักดันขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลา ได้พยายามสร้างบรรยากาศให้คนในชุมชนเกิดความสนใจ และฟื้นฟูความทรงจำประสบการณ์การรับรู้ในอดีตที่มีต่อเพลงโนเนน ผ่านกิจกรรมสำคัญของชุมชน และโรงเรียนหนองศาลาที่ได้ร่วมเรียนรู้และพร้อมรับช่วงต่อการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งจะมิมีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ในอนาคต

จากการศึกษาพบว่า คนในชุมชนตำบลหนองศาลาต่างตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นมรดกตกทอด และทุกคนในท้องถิ่นมีความภูมิใจในการเป็นเจ้าของร่วมกัน [3] ทำให้เกิดความรักความหวงแหนเพลงพื้นบ้านของชุมชน ซึ่งได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง และได้ส่งผลให้การร้องเพลงพื้นบ้านโนเนน ซึ่งในอดีตเคยมีการขับร้องกันเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่อง แบบไม่เป็นทางการ ช่วงว่างเว้นจากการทำการเกษตรซึ่งตรงกับช่วงประเพณีสงกรานต์ ได้เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันการร้องเพลงพื้นบ้านโนเนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์กลายเป็นกิจกรรมที่มีความเป็นทางการ เนื่องจากมีการจัดให้มีการร้องเพลงพื้นบ้านโนเนนในวันผู้สูงอายุ ซึ่งจัดในวันที่ 13 เมษายนของทุกปีเพื่อให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมร่วมกัน ทำให้ผู้สูงอายุได้มาร่วมร้องเพลงกันอย่างสนุกสนาน แต่สิ่งที่ขาดคือกลไกการถ่ายทอดเพื่อการสืบทอดเพลงพื้นบ้านโนเนนจากรุ่นสู่รุ่นอย่างเป็นรูปธรรม ขาดการเชื่อมต่อกับกลุ่มอื่นๆ ในการเข้าร่วมร้องเพลง การร้องเพลงพื้นบ้านโนเนนเป็นเพียงการแสดงให้คนในชุมชนได้รับชมเพียงเท่านั้น

จากเสียงสะท้อนจากเวทีประชาคมของชุมชนถึงความต้องการอนุรักษ์และการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านโนเนนให้แก่กลุ่มเยาวชนขึ้น ได้สะท้อนถึงแนวความคิดการทำให้ชุมชนถูกใช้เป็นพื้นที่ในการเรียนรู้ของโรงเรียน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือพื้นที่การเรียนรู้ (learning space) ที่มีได้ถูกจำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนแต่มีการใช้ชุมชนทั้งชุมชนเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ [12] จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความร่วมมือจากหลายสถาบันทางสังคมในชุมชน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันการเมืองท้องถิ่น ในการร่วมกันถอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านโนเนน การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาความสามารถในการร้องเพลงโนเนนให้แก่เยาวชน ซึ่งเป็นลูกหลานของคนในชุมชนตามแบบแผนดั้งเดิมของพ่อเพลงแม่เพลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิเชต สุนทรพิทักษ์ [13] ศิลปวัฒนธรรมมีอัตราคงอยู่และเปลี่ยนแปลงไป จะช้า เร็วเพียงใดขึ้นอยู่กับสภาพของความมั่นคงของรากฐาน และภูมิป้องกันของวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่กับสภาพการให้อิสระและแรงกระทบจากวัฒนธรรมภายนอก ถ้ารากฐานมั่นคงและมีระบบเกื้อกูลและป้องกันที่ดีพอสมควร จะสามารถรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้นาน ทั้งนี้จะดำเนินการสำเร็จด้วยดีจะต้องได้รับแรงสนับสนุนและศรัทธาในการปกป้องรักษาจากสถาบันต่างๆในสังคมเป็นอย่างดี สิ่งที่คนในชุมชนตระหนักและมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านนี้จึงเป็นการสร้างรากฐานที่เข้มแข็งของชุมชน ให้เกิดการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านโนเนน เพื่อให้มีอัตราคงอยู่ในชุมชนหนองศาลานี้นานต่อไป

7.สรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 สรุป

การฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเนน เกิดจากความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะพ่อเพลงแม่เพลงซึ่งเป็นผู้สูงอายุในชุมชนที่มีความสามารถในการร้องและมีความเป็นครูที่พร้อมสอนให้คนที่สนใจและคนในชุมชนส่วนหนึ่งที่ต้องการมีส่วนร่วมในการทำให้เพลงโนเนนยังคงอยู่คู่ชุมชนต่อไป จึงเกิดการฟื้นฟูสิ่งที่มีอยู่ให้กลับมีชีวิตอีกครั้ง ด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อถอดความรู้เกี่ยวกับเพลงโนเนน จัดทำบันทึกความรู้เพื่อเตรียมการขยายผลสู่กลุ่มคนรุ่นต่างๆในชุมชน ให้ร่วมกันสืบสานและอนุรักษ์ต่อไป ความรู้ที่ได้จากการศึกษาโดยสรุปพบว่า เพลงพื้นบ้านโนเนนของตำบลหนองศาลา แต่เดิมเรียกว่า เพลงสงกรานต์ เนื่องจากมีการร้องเพลงในช่วงงานประเพณีสงกรานต์ มีการขับร้องเป็นหมู่คณะหลังจากวันว่างจากการทำการเกษตร เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้เกี้ยวพาราสีกัน และในช่วงสมัยหนึ่งจึงเปลี่ยนมาเรียกชื่อเพลงโนเนนแทน โดยเอาคำขึ้นต้นบทเพลงใช้เรียกเป็นชื่อเพลงแทนชื่อเดิม

การร้องเพลงโนเนนเป็นการร้องเพลงที่มุ่งเน้นความสนุกสนาน ผู้ที่สามารถร้องเพลงโนเนนได้ในชุมชนได้ผ่านประสบการณ์เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการฟังบ่อยๆ และจดจำ มีการฝึกซ้อม และร้องเรื่อยมาจนมีความเชี่ยวชาญในการแต่งเพลงใหม่ได้ด้วยตนเอง การร้องเพลงโนเนนไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน จึงไม่มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ร้องและลักษณะการแต่งกาย เป็นการร้องเพลงที่ต้องมีคนร่วมวงจำนวนมาก มีทั้งผู้ร้องเพลงนำและผู้ร้องเพลงรับ พร้อมกับการปรบมือให้จังหวะเพื่อสร้างบรรยากาศความสนุกสนาน โดยผู้ร้องเพลงนำจะมีการหมุนเวียนกันร้องเพลงไปเรื่อยๆ ผู้ที่ร่วมวงจะร้องเพลงรับและออกมาทำเป็นคู่ คำร้องของเพลงโนเนนจะมีความต่อเนื่องของเนื้อหา ส่วนใหญ่เป็นเพลงเก่าที่จดจำกันมา และอาจมีเพลงใหม่ที่แต่งขึ้นเองบ้าง เพลงพื้นบ้านโนเนน ประกอบด้วยการร้อง 2 รูปแบบ คือ เพลงโนเนน และเพลงลอย ไม่มีการกำหนดจำนวนคำที่ตายตัว ไม่มีการบังคับสัมผัสในและสัมผัสนอก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาของพ่อเพลงแม่เพลง แต่สิ่งสำคัญคือ คำสุดท้ายในแต่ละบาทจะต้องส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายในบาทถัดไป ลักษณะดังกล่าวเรียกว่า กลอนหัวเดียว

7.2 ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้ผลจากการฟื้นฟูสามารถนำไปสู่การอนุรักษ์ต่อไป ผู้วิจัยควรศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้พ่อเพลงแม่เพลงได้ถ่ายทอดความรู้และทักษะการร้องเพลงพื้นบ้านโนเนนแก่เยาวชนในชุมชน ให้สามารถสานต่อและสืบทอดเพลงพื้นบ้านโนเนนให้คงอยู่ในชุมชนแห่งนี้ ทั้งนี้ควรใช้ฐานความร่วมมือของคนในชุมชนที่เคยทำงานร่วมกัน มาสร้างการมีส่วนร่วมในการทำการวิจัยในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านโนเนน และการจัดทำหลักสูตรหรือรูปแบบการจัดการสอนที่เหมาะสมให้แก่เยาวชนในโรงเรียนหนองศาลาต่อไป

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณพ่อเพลงแม่เพลงชาวชุมชนตำบลหนองศาลา บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองศาลา คณะครูโรงเรียนตำบลหนองศาลา ที่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานวิจัยจนสามารถได้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านโนเน เพื่อการฟื้นฟูและการอนุรักษ์เพลงเหล่านี้ให้คงอยู่คู่ชุมชนท้องถิ่นต่อไป

9. การอ้างอิง

- [1] อมรา พงศาพิชญ์. (2549). ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนการทัศน์และบทบาทในประชาสังคม). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [2] แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2548). วัฒนธรรมในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด.
- [3] ประชิด สกุนะพัฒน์. (2546). วัฒนธรรมพื้นบ้านและประเพณีไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภูมิปัญญา.
- [4] สุกัญญา สุธงษา. (2545). เพลงพื้นบ้านศึกษา. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [5] อนุก นาวิกมูล. (2521). เพลงนอกศตวรรษ. กรุงเทพฯ : การเวก.
- [6] Webster's third new international dictionary. (1986). Massachusetts USA : Merrian Webster.
- [7] สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 21. (2513). กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- [8] ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2547). วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [9] Fraenkle, J and Wallen, N. (2008). How to Design and Evaluate Research in Education. Seventh Edition : McGraw-Hill Companies, Inc.
- [10] Hendricks Cher. (2009). Improving Schools Through Action Research : A Comprehensive Guide for Education. University of West Georgia, Second Edition : Pearson Education, Inc.
- [11] ดุษฎี โยเหลา และคณะ. (2546). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการระบบการถ่ายทอดทางสังคมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะและทักษะแก่แรงงานภาคเกษตร ศึกษากรณีจังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- [12] อมรวิชัย นาครทรรพและคณะ. (2551). การศึกษาในวิถีชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- [13] นิเชต สุนทรพิทักษ์. (2550). เส้นทางวัฒนธรรม. พระนคร ศรีอยุธยา : เทียนวัฒนาพรินติ้ง.